

ŽMOGAUS TEISĖS: REALYBĖ VISIEMS

Europos Tarybos
2017-2023 m. strategija dėl negalios

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

ŽMOGAUS TEISĖS: REALYBĖ VISIEMS

Europos Tarybos
2017-2023 m. strategija dėl negalios

Europos Taryba

Prancūzų kalba:

*Droits de l'homme :
une réalité pour tous*

Visi prašymai dėl viso šio dokumento
ar jo dalies kopijavimo ar vertimo
turėtų būti adresuojami
Komunikacijos direktoratui
(F-67075 Strasbourg Cedex or
publishing@coe.int). Visa kita
korespondencija, susijusi su šiuo
dokumentu, turėtų būti
adresuojama Demokratijos
generaliniam direktoratui.

Viršelis ir išdėstymas: Dokumentų ir
leidinių gamybos departamentas
(DLGD), viršelyje – Europos Tarybos
nuotrauka: © Konya Viktor

Leidiny s pateikiamas neatlikus
korektūros, todėl galimos
tipografinės ir gramatinės klaidos.

© Europos Taryba, 2017 m. kovas
Spausdinta Europos Taryboje.

Turinys

PRATARMĖ	5
EUROPOS TARYBA IR NEJGALIŲJŲ TEISĖS	7
Kontekstas	7
Europos Tarybos teisiniai standartai	8
Europos Tarybos 2006-2015 m. veiksmų planas dėl negalios	9
Naujoji strategija	10
Rizikos valdymas ir įgyvendinimas nacionaliniu lygmeniu	12
HORIZONTALIOS TEMINĖS SRITYS	13
Dalyvavimas, bendradarbiavimas ir koordinavimas	13
Universalus dizainas ir tinkamas sąlygų pritaikymas	14
Lyčių lygybės aspektas	14
Daugialypė diskriminacija	15
Švietimas ir mokymas	15
PRIORITETINĖS SRITYS	17
Lygybė ir nediskriminavimas	17
Visuomenės švietimas	19
Prieinamumas	21
Lygybė prieš įstatymą	25
Laisvė nebūti išnaudojamam, nepatirti smurto ir prievartos	27
DARBO METODAI	31
Institucinė sąranga	31
Partnerystės	32
Komunikacija	33
Įgyvendinimas ir tolesnė veikla	34

Pratarmė

Europos Taryba skatina, saugo ir stebi visų asmenų, tarp jų ir neįgaliųjų, žmogaus teisių įgyvendinimą. Neįgalieji turi teisę vienodomis sąlygomis su kitais naudotis ir įgyvendinti visas žmogaus teises, kurios užtikrintos Europos žmogaus teisių konvencijoje, Europos socialinėje chartijoje, Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijoje bei kitose tarptautinėse sutartyse. Europos Tarybos strategijoje dėl neįgaliųjų teisių „Žmogaus teisės: realybė visiems“ išdėstyti šios organizacijos prioritetai 2017-2023 m. laikotarpiui.

Bendras Strategijos tikslas yra įgyvendinti neįgaliųjų lygybę, orumą ir lygias galimybes konkrečiose srityse, kuriose Europos Taryba gali įnešti savo indėlį. Tam būtina užtikrinti savarankiškumą, pasirinkimo laisvę bei visapusišką ir aktyvų dalyvavimą visose gyvenimo ir visuomenės srityse.

Tai bus pasiekta per darbą ir veiklą šiose penkiose prioritetinėse srityse:

1. Lygybė ir nediskriminavimas,
2. Visuomenės švietimas,
3. Prieinamumas,
4. Lygybė prieš įstatymą,
5. Laisvė nebūti išnaudojamam, nepatirti smurto ir prievartos.

Veikla taip pat bus nukreipta spręsti klausimus penkiose horizontaliose teminėse srityse. Tai: dalyvavimas, bendradarbiavimas ir koordinavimas, universalumas, tinkamas sąlygų sudarymas, lyčių lygybės aspektas, daugialypė diskriminacija ir švietimas bei mokymas.

Prioritetinės sritys remiasi iki šiol nuveiktu Europos Tarybos darbu, kuris bus ir toliau plėtojamas, suteikiant pridėtinę vertę kituose regioniniuose ir tarptautiniuose kontekstuose, visų pirma, Jungtinėse Tautose (JT) ir Europos Sąjungoje (ES) vykdomai veiklai. Be to, jų tikslas yra sutelkti dėmesį į Europos Tarybos darbą, susijusį su neįgaliųjų teisėmis, siekiant didesnio poveikio ir apčiuopiamų rezultatų. Tiek prioritetinės sritys, tiek horizontalios teminės sritys yra įtvirtintos JT neįgaliųjų teisių konvencijoje, todėl daugiausia dėmesio skiriama esamų žmogaus teisių standartų įgyvendinimui.

Šios prioritetinės sritys bus aiškinamos ir atitinkami veiksmai bus įgyvendinami vadovaujantis JT neįgaliųjų teisių konvencija, JT neįgaliųjų teisių komiteto esamais ir būsimais sprendimais, gairėmis ir Bendrosiomis

pastabomis, Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika, Europos socialinių teisių komiteto sprendimais ir atsižvelgiant į politikos ir teisės aktų pokyčius ES lygmeniu.

Be to, siekiant geriau įtraukti neįgaliuosius į visuomenę, bus naudojami tarptautiniai socialinės atsakomybės, įskaitant įmonių socialinę atsakomybę, standartai, skirti skatinti privatųjį sektorių ir verslo įmones dalyvauti įgyvendinant žmogaus teises JT Pasaulinio susitarimo ir JT Darnaus vystymosi tikslų (DVT) lygmeniu.

Strategija skiriama tiek neįgaliesiems, gyvenantiems 47 Europos Tarybos valstybėse narėse, tiek visai visuomenei. Šis dokumentas – tai lanksti politikos priemonė ir sistema, kurią galima pritaikyti nacionaliniu lygmeniu, atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes, teisės aktus ir politikos kryptis. Valstybių narių vyriausybės skatins įgyvendinti Strategiją nacionaliniu ir vietos lygmeniu, glaudžiai bendradarbiaujant su atitinkamų organizacijų atstovaujama neįgaliaisiais ir visomis kitomis atitinkamomis suinteresuotosiomis šalimis, kaip antai nacionalinės žmogaus teisių institucijos, už lygybę atsakingos institucijos, ombudsmeno institucijos, paslaugų teikėjai ir pilietinė visuomenė.

Europos Taryba ir neįgaliųjų teisės

Kontekstas

1. Europos Taryba skatina, saugo ir stebi visų asmenų, tarp jų ir neįgaliųjų, žmogaus teisių įgyvendinimą. Šiame dokumente išdėstytos atitinkamos Europos Tarybos prioritetinės sritys 2017-2023 m. laikotarpiui. Jame taip pat pateikiamos politikos krypčių, veiklos ir priemonių **gairės ir paskatinimas valstybėms narėms bei kitoms suinteresuotosioms šalims**, kad būtų užtikrintas prioritetų įgyvendinimas nacionaliniu ir vietos lygmeniu.
2. **Neįgalieji turi teisę** vienodomis sąlygomis su kitais **naudotis ir įgyvendinti visas žmogaus teises**, kurios užtikrintos Europos žmogaus teisių konvencijoje, Europos socialinėje chartijoje, Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijoje (JTNTK ¹) bei kituose tarptautiniuose žmogaus teisių dokumentuose.
3. Šia Strategija siekiama apimti **visas pilietines, politines, ekonomines, socialines ir kultūrines teises**. Joje išdėstytas Europos Tarybos ir jos valstybių narių įsipareigojimas užtikrinti, kad būtų faktiškai įgyvendintos šios teisės visiems neįgaliesiems, nepriklausomai nuo sutrikimų. Šios nuostatos taikomos ir neįgaliesiems vaikams bei jaunimui, nepriklausomai nuo jų buvimo vietos ir jų nediskriminuojant, kaip nustatyta Europos Tarybos 2016-2021 m. vaiko teisių strategijoje² ir JT vaiko teisių konvencijoje³. Tai taikoma ir vyresnio amžiaus žmonėms, kaip nustatyta Europos Tarybos rekomendacijoje dėl vyresnio amžiaus asmenų žmogaus teisių skatinimo⁴.

¹ JT neįgaliųjų teisių konvencija.

² Europos Tarybos vaiko teisių strategija (2016-2021).

³ JT vaiko teisių konvencija.

⁴ Ministrų komiteto rekomendacija CM/Rec(2014)2 dėl vyresnio amžiaus asmenų žmogaus teisių skatinimo.

4. Nuolat kintančiose visuomenėse susidaro vis naujos situacijos. Dėl naujų ekonominių iššūkių ir didėjančio pabėgėlių ir prieglobsčio prašytojų skaičiaus valstybėse narėse pasikeitė prioritetai, tai taip pat turėjo poveikio neįgaliesiems bei atitinkamoms pagalbos tarnyboms. Norint sušvelninti problemas, būtina, kad sprendimus priimančios asmenys, neįgalieji, jų organizacijos ir šeimos nariai, paslaugų teikėjai ir apskritai visi gyventojai **nuolat stebėtų neįgaliųjų teises ir imtųsi priemonių joms užtikrinti.**

5. Kaip nurodyta JTNTK, būtina **glaudžiai konsultuotis** su visų amžiaus grupių **neįgaliaisiais ir aktyviai juos įtraukti** į valstybių narių vyriausybių darbą per jiems atstovaujančias organizacijas. Itin svarbu užtikrinti nacionalinių žmogaus teisių institucijų, už lygybę atsakingų institucijų ir ombudsmeno institucijų bei jų regioninių ir tarptautinių tinklų dalyvavimą ir indėlį. Tai leis geriau įtraukti ir įgyvendinti Strategijos prioritetus ir JTNTK principus. Europos Taryba sieks sustiprinti šį bendradarbiavimą visose savo veiklos srityse.

Europos Tarybos teisiniai standartai

6. Visi Europos Tarybos teisiniai standartai vienodai taikomi visiems asmenims, įskaitant visus neįgaliuosius.

7. **Europos žmogaus teisių konvencija** suteikia pagrindą Europos Tarybos veiklai, skirtai apsaugoti ir skatinti visų asmenų, tarp jų ir neįgaliųjų, žmogaus teises. Europos Žmogaus Teisių Teismas įtvirtino šias teises savo praktikoje ir atlieka svarbų vaidmenį, skatindamas valstybes keisti teisės aktus, kad būtų apsaugotos neįgaliųjų žmogaus teisės.

8. **Europos socialinėje chartijoje** nustatytos specialios neįgaliųjų teisės, ypač 15 straipsnyje (neįgaliųjų teisė į savarankiškumą, socialinę integraciją ir dalyvavimą visuomenės gyvenime) ir E straipsnyje (kuriame nustatyta, kad naudojimas šioje chartijoje įtvirtintomis teisėmis yra garantuojamas nediskriminuojant jokių pagrindų).

9. Kiti teisiškai privalomi standartai, ypač susiję su neįgaliųjų teisėmis: **Europos Tarybos konvencija dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo** (Stambulo konvencija), **Konvencija dėl vaikų apsaugos nuo seksualinio išnaudojimo ir seksualinės prievartos** (Lansarotės konvencija) ir **Konvencija dėl veiksmų prieš prekybą žmonėmis.**

Europos Tarybos 2006-2015 m. veiksmų planas dėl negalios

10. 2006 m. balandžio mėn. Ministrų komitetas patvirtino **Rekomendaciją Rec (2006) 5** „Europos Tarybos veiksmų planas skatinti neįgaliųjų teises ir visapusišią dalyvavimą visuomenėje: neįgaliųjų gyvenimo kokybės gerinimas Europoje 2006-2015 metais“⁵. Rekomendacijos priede pateiktas **Europos Tarybos veiksmų planas**⁶. 2006 m. gruodžio mėn. buvo priimta **Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija (JTNTK)**. Ji įsigaliojo 2008 m. gegužės mėn. Iki 2016 m. rugsėjo pabaigos JTNTK buvo ratifikavusios 44⁷ iš 47 Europos Tarybos valstybių narių⁸. Fakultatyvinį protokolą iki šiol ratifikavo 31 valstybė narė⁹.

11. Tiek JT konvencija, tiek Europos Tarybos veiksmų planas reiškė „paradigmos pokytį“, t.y. nuo tradicinio medicininio požiūrio į negalią pereita prie žmogaus teisėmis pagrįsto požiūrio. Šio požiūrio esmė – teiginį, jog neįgalieji yra žmonės, turintys orumą ir teises – geriausiai apibendrina pagrindiniai abiejuose dokumentuose įtvirtinti principai: **savarankiškumas, pasirinkimo laisvė, visapusiškas dalyvavimas, lygybė ir žmogaus orumas**.

12. 2014-2015 m. Europos Taryba atliko **Europos Tarybos veiksmų plano įgyvendinimo vertinimą** visose savo 47 valstybėse narėse. Vertinimo procesas, kurį taip pat paskatino Parlamentinė asamblėja savo Rekomendacijoje 2064 (2015)¹⁰, vyko pasitelkus įvairių suinteresuotųjų šalių, tokių kaip viešojo administravimo institucijų ir akademinės bendruomenės nacionaliniai ekspertai, su neįgaliaisiais ir neįgaliųjų labai dirbančios pilietinės visuomenės organizacijos, patys neįgalieji bei paslaugų teikėjai, išsamias žinias, patirtį ir įgūdžius neįgaliųjų teisių srityje.

13. Vertinimo dokumente¹¹ pateikta nacionalinių teisės aktų, politikos, veiksmų planų pokyčių, taip pat konkrečių ir tikslinių veiksmų, vykdomų tiek nacionaliniu, tiek Europos lygmeniu siekiant skatinti ir saugoti neįgaliųjų žmogaus teises, analizė. Dokumente akcentuoti **pasiekimai**, ypač **susiję su**

⁵ Ministrų komiteto rekomendacija Rec(2006)5 dėl Europos Tarybos veiksmų plano skatinti neįgaliųjų teises ir visapusišią dalyvavimą visuomenėje: neįgaliųjų gyvenimo kokybės gerinimas Europoje (2006-2015).

⁶ Europos Tarybos veiksmų planas dėl negalios (2006-2015).

⁷ Iki 2016 m. rugsėjo mėn. pabaigos JTNTK teisių nebuvo ratifikavusios Airija, Lichtenšteinas ir Monakas.

⁸ Jungtinių Tautų sutarčių sąvadas, JTNTK ratifikavimas.

⁹ Jungtinių Tautų sutarčių sąvadas, Fakultatyvinio protokolo ratifikavimas.

¹⁰ ETPA rekomendacija 2064 (2015) „Neįgaliųjų lygybė ir įtraukimas“.

¹¹ Europos Tarybos strategijos dėl negalios (2006-2015) sutrumpinta vertinimo ataskaita.

teisės aktais, paslaugų teikimu, fizine aplinka ir požiūriu į asmenis su negalia.

14. Vertinime taip pat pabrėžiama, kad dar nepašalinta diskriminacija ir dalyvavimo kliūtys ir kad esama didelių **sunkumų** užtikrinant atitiktį tarptautiniams standartams, **kad būtų įveikta diskriminacija ir užtikrinta visapusiška pagarba visoms neįgalųjų žmogaus teisėms.** Dokumente nurodyta, kad prioritetinis uždavinys yra išspręsti skirtumo tarp standartų ir praktikos – vadinamojo **įgyvendinimo atotrūkio** – klausimą.

15. Ataskaitoje pabrėžta, jog būtina ir svarbu **tęsti** vyriausybių **įsipareigojimus**, įskaitant su neįgaliaisiais ir neįgalųjų labai dirbančių organizacijų, pačių neįgalųjų ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų šalių finansavimą ir visapusišką įtraukimą. Siekiant užtikrinti, kad Europa taptų demokratiškais ir svetingais namais visiems žmonėms bei puoselėtų savo demokratines vertybes, pagarbą žmogaus teisėms ir įvairovei, būtina dalintis žiniomis ir keistis pažangia praktika.

Naujoji strategija

16. **Bendras** Europos Tarybos 2017-2023 m. strategijos dėl negalios (Strategija) **tikslas yra įgyvendinti neįgalųjų lygybę, orumą ir lygias galimybes.** Tam būtina užtikrinti savarankiškumą, pasirinkimo laisvę bei visapusišką ir veiksmingą dalyvavimą visose gyvenimo ir visuomenės srityse, įskaitant gyvenimą bendruomenėje.

17. Valstybės narės jau pritarė šiems tikslams, ratifikuodamos JTNTK. Skirtingai nei JTNTK, ši **Strategija nesukuria teisinių įsipareigojimų valstybėms narėms.** Strategijos tikslas – orientuoti ir remti veiklą bei priemones, kuriomis siekiama įgyvendinti JTNTK ir kurias vykdo Europos Taryba, jos valstybės narės bei kitos suinteresuotosios šalys tiek nacionaliniu, tiek vietos lygmeniu.

18. Pirmiausia, Strategijoje nurodytos **penkios horizontalios teminės sritys, į kurias reikia atsižvelgti visame** Europos Tarybos **darbe ir** visoje jos **veikloje**, skirtoje remti valstybės nares. Šie klausimai taip pat itin svarbūs valstybėms narėms, todėl į juos turi būti atsižvelgta jų teisės aktuose, politikoje ir veikloje bei visose gyvenimo srityse, kad būtų pagerintas neįgalųjų gyvenimas.

19. Išskirtos šios **horizontalios teminės sritys:**

- ▶ Dalyvavimas, bendradarbiavimas ir koordinavimas,
- ▶ Universalus dizainas ir tinkamas sąlygų pritaikymas,

- ▶ Lyčių lygybės aspektas,
- ▶ Daugialypė diskriminacija,
- ▶ Švietimas ir mokymas.

20. Strategijoje įvardytos **penkios teisėmis pagrįstos prioritetinės sritys**. Jos yra įtvirtintos Europos žmogaus teisių konvencijoje ir kitose Europos Tarybos standartuose, kuriais remiamos ir saugomos žmogaus teisės. Kiekviena iš jų taip pat susijusi su atitinkamais JTNTK straipsniais, siekiant praktiškai įgyvendinti atitinkamas nuostatas.

21. Nustatytos šios **prioritetinės sritys**:

- 1) Lygybė ir nediskriminavimas,
- 2) Visuomenės švietimas,
- 3) Prieinamumas,
- 4) Lygybė prieš įstatymą,
- 5) Laisvė nebūti išnaudojamam, nepatirti smurto ir prievartos

22. **Šios prioritetinės sritys nustatytos remiantis dabartiniu Europos Tarybos darbu, kuris bus toliau bus plėtojamas, ir suteiks pridėtinę vertę darbui kituose regioniniuose ir tarptautiniuose kontekstuose**, pavyzdžiui, ES ir JT lygmeniu. Be to, jomis siekiama atkreipti dėmesį į būsimą Europos Tarybos darbą, susijusį su neįgaliųjų teisėmis, kad Strategijos laikotarpiu (2017-2023 m.) būtų pasiekta apčiuopiamų rezultatų.

23. Šios prioritetinės sritys bus **aiškinamos ir įgyvendinamos laikantis JTNTK**, Europos žmogaus teisių konvencijos, Europos socialinės chartijos ir vadovaujantis naujausia Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika. Tinkamai atsižvelgiama į naujausius JT neįgaliųjų teisių komiteto sprendimus, gaires ir Bendrąsias pastabas, taip pat į Europos socialinių teisių komiteto išvadas ir sprendimus.

24. Be to, priemonės, skirtos geriau įtraukti neįgaliuosius į visuomenę, apima ir tarptautinius **socialinės atsakomybės**, įskaitant įmonių socialinę atsakomybę, standartus, kuriais siekiama skatinti privačiojo sektoriaus ir verslo įmonių dalyvavimą įgyvendinant žmogaus teises¹², **JT Pasaulinį susitarimą**¹³ ir JT DVT¹⁴.

¹² Ministrų komiteto rekomendacija CM/Rec(2016)3 dėl žmogaus teisių ir verslo.

¹³ JT Pasaulinis susitarimas.

¹⁴ JT Darnaus vystymosi tikslai.

25. Šios Strategijos **naudos gavėjai** – neįgalieji, gyvenantys 47 Europos Tarybos valstybėse narėse, ir visa visuomenė. Valstybių narių vyriausybės skatins įgyvendinti Strategiją **nacionaliniu ir vietos lygmeniu glaudžiai** bendradarbiaujant su atitinkamų organizacijų atstovaujama neįgaliaisiais ir jų šeimomis bei visomis kitomis atitinkamomis suinteresuotosiomis šalimis, kaip antai nacionalinės žmogaus teisių institucijos, už lygybę atsakingos institucijos, ombudsmeno institucijos, paslaugų teikėjai ir pilietinė visuomenė. Visos šios suinteresuotosios šalys buvo pakviestos įnešti savo indėlį per **išsamias ir atviras konsultacijas**, surengtas ruošiant Strategiją.

Rizikos valdymas ir įgyvendinimas nacionaliniu lygmeniu

26. Bendras rizikos veiksnys, taikomas visoms prioritetinėms sritims, yra **politinio įsipareigojimo stoka**, kas, be kita ko, lemia nepakankamus finansinius ir žmogiškuosius išteklius. Šis veiksnys gali sukelti grėsmę pagarbai neįgaliųjų žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms bei didesnės paramos teikimui.

27. Strategijoje visoms prioritetinėms sritims parengtos **rizikos analizės lentelės**. Lentelėse pateikiamas **laukiamas poveikis**, arba galutinis tikslas, naudos gavėjui kiekvienoje prioritetinėje srityje. Tai galima pasiekti įvairiais būdais, atsižvelgiant į pokyčius ir struktūras nacionaliniu ir vietos lygmeniu.

28. Rizikos analizės lentelėse pateikiami keli galimos rizikos **bendro pobūdžio pavyzdžiai**, t.y.:

- ▶ **rizikos veiksniai**, kurie gali neigiamai paveikti rezultatų siekimą valstybių narių lygmeniu;
- ▶ **rizikos mažinimo priemonės**, skirtos išvengti rizikos veiksnių;
- ▶ **rezultatai**, vedantys laukiamo poveikio link.

29. Šie pavyzdžiai yra orientacinio pobūdžio ir neapima visų galimų nacionalinio ir vietos lygmens variantų. Įgyvendinant Strategiją **nacionaliniu ir vietos lygmeniu**, bus išsamiai išnagrinėti ir kiti pavyzdžiai, taip pat konkretūs veiksmai ir priemonės (**rezultatai**), remiantis **strategijomis, veiksmų planais, rodikliais ir kitais atitinkamais politiniais dokumentais bei standartais** negalios srityje.

30. Be valstybių narių ir kitų suinteresuotųjų šalių nacionaliniu ir vietos lygmeniu vykdomos veiklos, bus parengtas **dviejų metų darbo planas**, kuriame bus nurodyti veiksmai ir priemonės (rezultatai), kuriuos turės įgyvendinti Europos Taryba, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis (žr. § 86. Įgyvendinimas ir tolesnė veikla).

Horizontalios teminės sritys

Dalyvavimas, bendradarbiavimas ir koordinavimas

31. **Visapusiš ir veiksmingas neįgaliųjų dalyvavimas visose gyvenimo ir visuomenės srityse** turi lemiamos reikšmės įgyvendinant visas žmogaus teises. Europos Tarybos kontekste tai reiškia aktyvesnę ir geresnę neįgaliųjų dalyvavimą visuose Europos Tarybos darbuose ir veikloje, įskaitant bendradarbiavimo projektus, kuriuos finansuoja, remia, valdo arba įgyvendina Europos Taryba.

32. JTNTK 32 straipsnyje pripažįstama **tarptautinio bendradarbiavimo** svarba siekiant įgyvendinti Konvenciją nacionaliniu lygmeniu. Todėl svarbu, kad Europos Taryba ir jos nepriklausomi stebėsenos mechanizmai¹⁵ derintų savo darbą ir veiklą šioje srityje, remdamiesi Europos Tarybos teikiama pridėtine verte ir gaudami naudos iš **reikšmingo** neįgaliuosius atstovaujančių organizacijų ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų šalių **dalyvavimo**. Tai užtikrins veiksmingą JTNTK ir Europos Tarybos standartų įgyvendinimą nacionaliniu ir vietos lygmeniu.

33. Spręsdama klausimus, susijusius su neįgaliųjų teisėmis, Europos Taryba savo veikloje ir toliau ypatingą dėmesį skirs **sinergijai, bendradarbiavimui ir koordinavimui**. Tai apima, be kita ko, bendradarbiavimą su nacionaliniais centrais, koordinavimo mechanizmais ir nepriklausomomis stebėsenos struktūromis, sukurtomis ir paskirtomis nacionaliniu lygmeniu pagal JTNTK 33 straipsnį. Tai taip pat apima bendradarbiavimą su kitomis regioninėmis ir tarptautinėmis organizacijomis, nacionalinėmis žmogaus teisių institucijomis (NŽTI), už lygybę atsakingomis institucijomis, ombudsmeno institucijomis ir pilietine visuomene, paslaugų teikėjais, specializuotosiomis agentūromis, žiniasklaida, privačiuoju sektoriumi, akademinė bendruomene, nepriklausomais ekspertais ir ypač su neįgaliųjų organizacijomis.

34. Visame Europos Tarybos ir nacionalinio bei vietos lygmens darbe, įskaitant nepriklausomų stebėsenos mechanizmų veiklą, reikia atsižvelgti į visus skirtingus dalyvavimo lygius.

¹⁵ Europos Taryba, stebėsenos mechanizmai.

Universalus dizainas ir tinkamas sąlygų pritaikymas

35. Negalia yra **atskirų sutrikimų ir egzistuojančio neigiamo požiūrio bei aplinkos kliūčių** sąveikos rezultatas. Negalia gali trukdyti neįgaliesiems naudotis visomis žmogaus teisėmis pagrindinėmis laisvėmis ir neleisti jiems veiksmingai ir lygiai su kitais dalyvauti visuomenės gyvenime. Asmenys, turintys daugybinių, sudėtingų ir kompleksinių sutrikimų, susiduria su papildomomis kliūtimis, jiems taip pat gresia didesnė institucionalizavimo, atskirties ir skurdo rizika. Norint užtikrinti darnų vystymąsi ir geresnį prienamumą, būtina investuoti į priemones, skirtas užkirsti kelią naujoms kliūtims arba pašalinti esamas.

36. Prienamumo problemų galima išvengti arba gerokai jas sumažinti pasirenkant racionalų ir nebūtinai brangų **universalų dizainą**, kuris būtų naudingas visiems. Be būtinų **prienamumo priemonių**, susijusių su reikiamo prienamumo užtikrinimu grupėms, ateityje **atskiros kliūtys** gali būti įveiktos pasirūpinant **tinkamu sąlygų pritaikymu** pagal individualius poreikius. Atsisakymas užtikrinti tinkamą sąlygų pritaikymą arba prieigą gali reikšti diskriminaciją. Abi šios sąvokos apibrėžtos ir aprašytos JTNTK (2 ir 4 straipsniai).

37. Reikėtų vis labiau skatinti naudoti universalų dizainą ir **remti bei vystyti nebrangias pagalbines technologijas, priemones ir paslaugas**, skirtas pašalinti esamas kliūtis. Būtina į tai atsižvelgti atliekant bet kokią darbą Europos Taryboje nacionaliniu ir vietos lygmeniu, įskaitant nepriklausomų stebėsenos mechanizmų veiklą.

Lyčių lygybės aspektas

38. **Lyčių lygybė** reiškia vienodą tiek vyrų, tiek moterų matomumą, galių jiems suteikimą, atsakomybę ir dalyvavimą visose viešojo ir privačiojo gyvenimo srityse.

39. Europos Tarybos kontekste tai reiškia, kad lyčių lygybės klausimai įtraukiami į visų politikos priemonių, programų ir veiklos neįgaliųjų srityje **planavimą, biudžeto sudarymą, įgyvendinimą, stebėseną bei vertinimą** ir atvirksičiai. Be to, reikalaujama naudoti pagal lytį ir negalią suskirstytus duomenis ir užtikrinti lygiateisį moterų ir vyrų dalyvavimą visose šios srities programose ir veikloje.

40. Neįgalios moterys ir mergaitės dažnai susiduria su **papildomomis kliūtimis** ir aukštesniu diskriminacijos lygiu galimybių naudotis žmogaus

teisėmis ir užsiimti veikla srityje negu nei vyrai. Be to, neįgalios moterims ir mergaitėms kyla didesnis įvairių formų smurto pavojus tiek namuose, tiek kitoje aplinkoje¹⁶.

41. Siekiant sušvelninti šias papildomas kliūtis ir užtikrinti didesnę lygybę, būtina taikyti **lyčių lygybės aspektą** visame Europos Tarybos darbe ir veikloje ir nacionaliniu bei vietos lygmeniu, įskaitant nepriklausomų stebėsenos mechanizmų veiklą.

Daugialypė diskriminacija

42. Daugeliui neįgalųjų kyla pavojus patirti **daugialypę ir (arba) įvairių formų diskriminaciją ir segregaciją** visuomenėje dėl savo konkrečios situacijos (pavyzdžiui, dėl finansinio ar išsilavinimo statuso, gyvenimo ar būsto sąlygų, reikalingos pagalbos lygio, negalios arba kompleksinės negalios ir pan.) arba tam tikru pagrindu (pavyzdžiui, rasiniu, odos spalvos, lyties, kalbos, religijos, politinių ar kitokių įsitikinimų, tautinės, etninės ar socialinės kilmės, turtinės padėties, gimimo, amžiaus, seksualinės orientacijos, lytinės tapatybės¹⁷ ar kitokio statuso). Šioje Strategijoje atkreipiamas dėmesys į tai, kad nediskriminavimo principas turi būti taikomas visose prioritetinėse srityse.

43. Siekiant įveikti daugialypę diskriminaciją ir jos žalingus padarinius, įskaitant poveikį vaikų ir jaunimo vystymuisi, svarbu pripažinti, kad ji egzistuoja, ir atsižvelgti į ją visame Europos Tarybos darbe ir veikloje bei nacionaliniu ir vietos lygmeniu, įskaitant nepriklausomų stebėsenos mechanizmų veiklą.

Švietimas ir mokymas

44. **Kokybiškas švietimas**, įskaitant švietimą žmogaus teisių srityje, yra būtina sąlyga, kad neįgalieji turėtų vienodas galimybes su kitais naudotis žmogaus teisėmis. Tai taip pat apima ankstyvą vaikystę ir paramą šeimai.

45. Europos Tarybos kontekste tai reiškia **geresnes neįgalųjų galimybes naudotis informacija, švietimo ir mokymo programomis** bei priemonėmis, susijusiomis su žmogaus teisėmis ir jų įgyvendinimu. Tai taip pat reiškia

¹⁶ Ministrų komiteto rekomendacija CM/Rec(2007)17 dėl lyčių lygybės standartų ir mechanizmų, Aiškinamasis memorandumas, 181-182.

¹⁷ Ministrų komiteto rekomendacija CM/Rec(2010)5 dėl kovos su diskriminacija dėl seksualinės orientacijos ar lytinės tapatybės priemonių.

neįgalių asmenų **įtraukimą**, kaip dalyvių ir naudotojų, į švietimo ir mokymo projektus, kuriuos finansuoja, remia, valdo arba įgyvendina Europos Taryba.

46. **Specialistams skirtos švietimo ir mokymo programos, kampanijos ir medžiaga** turi apimti negalios aspektą, siekiant užtikrinti, kad jie turėtų reikiamų įgūdžių ir žinių atlikti savo pareigas vienodais ir įtrauktimi paremtais pagrindais. Tokiose programose turi būti atsižvelgiama į deramą pagarbą neįgaliųjų teisėms ir garantuojamos kokybiškos pagrindinių programų paslaugos, kaip to reikalaujama pagal tarptautinius standartus.

47. Galiausiai kokybiškas švietimas apima **visų asmenų**, įskaitant neįgaliųjų šeimos narius, **švietimą** negalios ir žmogaus teisių, neįgaliųjų galimybių ir kliūčių, su kuriomis jie susiduria, klausimais (t.y. visuomenės švietimą).

48. Visame Europos Tarybos darbe ir nacionaliniu bei vietos lygmeniu, taip pat ir nepriklausomų stebėsenos mechanizmų veikloje, turėtų būti atsižvelgiama į švietimą ir mokymą, įskaitant neįgaliųjų švietimą žmogaus teisių srityje ir švietimą bei mokymą neįgaliųjų teisių klausimais.

Prioritetinės sritys

Lygybė ir nediskriminavimas

49. **Lygybė yra pagrindinis visų žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių principas.** Ji garantuojama visiems asmenims Europos žmogaus teisių konvencijoje, Europos socialinėje chartijoje, JTNTK (5 straipsnis) ir kitose regioninės bei tarptautinės sutartyse žmogaus teisių klausimais ir susijusiuose dokumentuose. Dirbant lygiateisiškumo ir nediskriminavimo srityje daug dėmesio skiriama lyčių lygybei (JTNTK 6 straipsnis) ir neįgalių vaikų teisėms (JTNTK 7 straipsnis).

50. Dėl nevienodo požiūrio ir įvairių formų diskriminacijos neįgalieji negali visapusiškai ir vienodomis sąlygomis su kitais naudotis visomis žmogaus teisėmis ir pagrindinėmis laisvėmis. Be to, ištikus ekonomikos krizei ir taikant griežtas taupymo priemones, gali kilti pavojus, jog padidės nelygybė dėl išteklių trūkumo ir biudžeto mažinimo nacionaliniu ir vietos lygmeniu teikiant asmenims su negalia skirtą paramą ir paslaugas.

51. Europos Tarybos institucijos, valstybės narės ir kitos atitinkamos suinteresuotosios šalys turėtų siekti:

- a) **įtraukti lygybę ir nediskriminavimą** bei informaciją apie visų neįgaliųjų žmogaus teises į visas Europos Tarybos darbo sritis ir nacionaliniu bei vietos lygmeniu;
- b) **skatinti** nepriklausomus Europos Tarybos stebėjimo mechanizmus įtraukti visų neįgaliųjų lygybės ir nediskriminavimo bei vienodų galimybių naudotis žmogaus teisėmis principus į savo stebėsenos veiklą, kai taikoma, ir teikti rekomendacijas šiais klausimais;
- c) **skatinti** užtikrinti visų neįgaliųjų **lygybę ir nediskriminavimą**, visų pirma per įtraukią švietimo sistemą ir rengiant mokymo, komunikacijos ir užimtumo iniciatyvas. Jos turi būti skirtos įvairiems specialistams, įskaitant valstybės tarnautojus bei paslaugų teikėjus, ir turi būti rengiamos aktyviai įtraukiant neįgaliuosius, jų šeimas ir jiems atstovaujančias organizacijas;

- d) **remti** pastangas rinkti tinkamai suskirstytus duomenis ir tikslią statistiką apie neįgaliųjų diskriminaciją ir kliūtis, trukdančias jiems visapusiškai naudotis žmogaus teisėmis, ir įtraukti šią informaciją į bendrus statistinius duomenis;
- e) **skatinti** steigti stiprias, nepriklausomas ir gerai aprūpintas nacionalines žmogaus teisių institucijas, už lygybę atsakingas institucijas ir ombudsmeno institucijas, užtikrinančias lygybę ir nediskriminavimą nacionaliniu ir vietos lygmeniu;
- f) **nustatyti, rinkti ir platinti** esamas teisių gynimo priemones ir gerą patirtį, kuria siekiama pagerinti neįgaliųjų galimybes naudotis prieinama teisine apsauga diskriminacijos atvejais.

Rizikos analizė LYGYBĖ IR NEDISKRIMINAVIMAS Laukiamas poveikis: Neįgalieji visuomenėje turi nediskriminuojančias ir vienodas sąlygas su kitais		
Rizika	Riziką mažinančios priemonės	Rezultatai
<p>Suinteresuotosios šalys imasi nepakankamai priemonių, kad užtikrintų lygybę, įskaitant lyčių lygybę, ir nediskriminavimą savo darbe.</p>	<p>Visuomenės švietimas, informavimo kampanijos ir bendros diskusijos lygybės ir nediskriminavimo klausimais apskritai ir konkrečiai apie asmenis su negalia.</p>	<p><i>Teisės aktų pataisas</i> Diskriminacija dėl negalios yra neteisėta visose Europos Tarybos valstybėse narėse. <i>Daugialypės diskriminacijos pripažinimas</i> Pripažįstama daugialypė ir įvairių formų neįgaliųjų diskriminacija ir taikomos atitinkamos priemonės. <i>Stebėseną</i> Atsižvelgiama į neįgaliųjų teises, taip pat ir nepriklausomų stebėsenos institucijų veikloje, šios teisės įgyvendinamos be diskriminacijos ir vienodomis sąlygomis su kitais.</p>

<p>Švietimo ir sveikatos priežiūros sistemos bei darbo rinka nesugeba tinkamai pritraukti ir įtraukti neįgaliuosius, arba trūksta reikiamo lygio pagalbos ir tinkamų sąlygų.</p>	<p>Visuomenės švietimas ir informavimo kampanijos pedagogams, sveikatos priežiūros specialistams ir švietimo bei profesinio rengimo institucijoms apie įtraukties svarbą ir pagalbą, tenkinant įvairius poreikius švietimo ir užimtumo srityje.</p>	<p><i>Įtraukios programos</i> Daugėja švietimo įstaigų ir darbo vietų neįgaliesiems, prireikus kuriamos pagalbos schemos. <i>Mokymai</i> Į visas profesinio mokymo programas įtraukiama informacija apie negalias ir neįgaliuosius.</p>
<p>Trūksta prieinamų ir veiksmingų teisinės apsaugos ir pagalbos priemonių diskriminacijos dėl negalios ir daugialypės diskriminacijos atveju.</p>	<p>Gerosios patirties apie galimybes pasinaudoti teisine apsauga sklaida ir geresnis įvairių institucijų bendradarbiavimas (FRA aiškumo priemonė).</p>	<p><i>Prieinama informacija apie teises ir teisių gynimo priemones</i> Neįgalieji gauna informaciją ir pagalbą įvairiomis prieinamomis priemonėmis, būdais ir formomis, įskaitant gestų kalbą ir Brailio raštą, apie teises teisių gynimo priemones esant diskriminacijai dėl negalios ir daugialypei diskriminacijai.</p>

Visuomenės švietimas

52. **Visuomenės švietimas**, taip pat ir per švietimo sistemą, yra konkretus valstybės įsipareigojimas pagal JTNTK (8 straipsnis). Neįgalieji vis dar susiduria su abejingumu, nepriimtinais požiūriais ir stereotipais, pagrįstais esamais prietarais, baimėmis ir nepasitikėjimu savo gebėjimais. Reikalingi veiksmai pakeisti šiuos neigiamus požiūrius ir stereotipus per veiksmingą visuomenės švietimo politiką, strategijas ir veiksmus, dalyvaujant visoms atitinkamoms suinteresuotosioms šalims, įskaitant žiniasklaidą.

53. Kovoiant su diskriminuojančiu požiūriu ir elgesiu, nuvertinimu ir jų neigiamomis ar žalingomis pasekmėmis neįgaliesiems, reikia **teikti**

prieinamą ir objektyvią informaciją apie gebėjimus, o ne negalią. Tai apima informaciją apie negalias ir kliūtis visuomenėje, siekiant padėti geriau suprasti neįgaliųjų poreikius ir įgyvendinti jų teises bei įtraukti juos į visas gyvenimo sritis.

54. Europos Tarybos institucijos, valstybės narės ir kitos atitinkamos suinteresuotosios šalys turėtų siekti:

- a) **inicijuoti visuomenės švietimo kampanijas** ir įgyvendinti žmogaus teisėmis pagrįstas mokymo programas apie neįgaliųjų lygias teises, jų palankų vertinimą ir gebėjimus visose gyvenimo srityse, ypač švietimo ir darbo rinkos srityse, atsižvelgiant į įvairovę ir lyčių lygybės aspektą;
- b) **rengti informacines kampanijas**, kuriomis siekiama pakeisti teisės aktus ir kovoti su neigiamais požiūriais, stereotipais ir praktika, kad neįgaliųjų diskriminacija taptų neteisėta ir nepriimtina. Skatinama naudoti tikslingą statistiką kaip ypač svarbią kampanijos informacinę priemonę. Šios informacinės kampanijos bus skirtos ne tik plačiajai visuomenei, bet ir nacionaliniams parlamentams, vietos ir regionų valdžios institucijoms bei vietos ir regionų valdžios institucijų parlamentinei asamblėjai ir kongresui;
- c) **užtikrinti glaudų bendradarbiavimą** su neįgaliesiems atstovaujančiomis organizacijomis ir jų šeimomis, nacionalinėmis žmogaus teisių institucijomis, už lygybę atsakingomis įstaigomis ir ombudsmeno institucijomis bei jų atitinkamais tinklais ir kitomis atitinkamomis pagrindinėmis suinteresuotosiomis šalimis, siekiant pasinaudoti jų patirtimi ir žiniomis apie žmogaus teises ir neįgaliųjų gyvenimo patirtį;
- d) **skatinti** pagarbą neįgaliesiems, jų lygybę, galimybes ir aktyvų dalyvavimą, pritraukimą ir įtraukimą į žiniasklaidą, pramogų verslą bei kultūrinį gyvenimą tiek kaip aktyvius dalyvius, tiek kaip naudotojus;
- e) **nustatyti, rinkti ir skleisti gerąją patirtį**, susijusią su visuomenės švietimu.

Rizikos analizė VISUOMENĖS ŠVIETIMAS Laukiamas poveikis: Padidėja visuomenės informuotumas apie negalias ir neįgaliuosius bei jų matomumas visuomenėje apskritai ir konkrečiai žiniasklaidoje.		
Rizika	Riziką mažinančios priemonės	Rezultatai
Vyrauja stereotipai, diskriminacija ir abejingumas, kuriuos dar labiau stiprina neapykantą kurstančios kalbos apie neįgaliuosius.	Visuomenės švietimas ir žiniasklaidos kampanijos apie neįgaliųjų įgūdžius ir galimybes. Mokymo programos apie žmogaus teises neįgaliesiems, jų šeimų nariams ir su jais dirbantiems asmenims.	<i>Žinios apie žmogaus teises</i> Neįgalieji, jų šeimų nariai ir su jais dirbantys asmenys žino ir gerbia neįgaliųjų žmogaus teises, žmogiškąją vertę ir orumą.
Informacijos žiniasklaidoje stoka, neigiami stereotipai ir negatyvus su negalia susijusių problemų ar neįgaliųjų vaizdavimas. Sensacingi pranešimai.	Žiniasklaidos atstovams skirti informuotumo didinimo mokymai apie negalias. Bendradarbiavimas su žiniasklaida (tiek tradicine, tiek naująja).	<i>Neįgaliųjų matomumas</i> Neįgalieji dalyvauja žiniasklaidoje kaip aktyvūs dalyviai ir naudotojai, žinantys ir apie pavojus internete.
Žinių apie negalių paplitimą visuomenėje stoka.	Gerosios patirties gerinant statistinius duomenis apie negalios rūšis ir dažnumą bei neįgaliuosius sklaida.	<i>Duomenų rinkimas</i> Turimi tikslūs, pagal amžių ir lytį suskirstyti statistiniai duomenys apie negalias ir neįgaliuosius.

Prieinamumas

55. **Prieinamumas**, kaip apibrėžta JTNTK (9 straipsnis), yra **išankstinė sąlyga**, kad neįgalieji galėtų aktyviai **naudotis žmogaus teisėmis**, visapusiškai ir lygiai su kitais **dalyvauti** visuomenėje ir **įnešti savo indėlį, gyventi savarankiškai ir rinktis** visais savo gyvenimo klausimais.

56. Prienamumas dažnai vertinamas tik kaip urbanistinės aplinkos pritaikymas neįgaliesiems. Tačiau tai yra kur kas platesnė sąvoka. Ji apima ir produktų bei paslaugų prienamumą, įskaitant kanalus, kuriais teikiamos paslaugos. Prienamumas susijęs su visomis JTNTK nuostatomis, todėl jį reikia vertinti lygybės ir nediskriminavimo požiūriu. Jis taip pat taikomas viešajam ir privačiajam sektoriams. Kitaip tariant, **prienamumas yra neįgaliųjų galimybių užtikrinimo veiksnys visose gyvenimo srityse**. Tačiau čia ypatingas dėmesys skiriamas galimybei gauti informaciją ir naudotis informacinėmis technologijomis bei komunikacijos sektoriumi.

57. **Galimybė gauti informaciją**, kaip apibrėžta JTNTK (21 straipsnis), taip pat bendravimo ir kalbos apibrėžimai (2 straipsnis) yra svarbios prienamumo sudedamosios dalys. Skirtingos asmenų galimybės **gauti ir skleisti informaciją bei naudotis informacinėmis ir ryšių technologijomis** yra žinių atskirtis, dėl kurios atsiranda nelygybė. Prienamumas gali padėti panaikinti žinių atskirtį kaip priemonę, skatinanti žiniasklaidos ir informacijos raštingumą, įtraukimą ir dalyvavimą¹⁸, ir galiausiai suteikia galimybę naudotis kitomis žmogaus teisėmis. Žmogaus teisės negali būti įgyvendinamos neturint apie jas informacijos ir galimybių jomis naudotis.

58. Dėl sparčių ir nuolatinių pokyčių informacinių technologijų ir ryšių sektoriuose keičiasi žmonių bendravimo, verslo plėtojimo, naudojimosi prekėmis, paslaugomis ir informacija bei apskritai komunikacijos būdas. **Svarbu**, kad visi žmonės naudotųsi technologijų pažanga ir **kad nei vienas nebūtų paliktas nuošaly**, įskaitant asmenis su kompleksine negalia ir sudėtingais poreikiais.

59. Šiuo metu daugelis neįgaliųjų vis dar praktiškai neturi galimybės naudotis informacija ir ryšiais, todėl būtina skirti dėmesio tinkamiems ir alternatyviems komunikacijos būdams, priemonėms ir formoms, sąlygoms naudotis spausdintu žodžiu ir autorių teisių klausimams. Tai apima **prienamų politinių kampanijų**, skirtų skatinti visapusį dalyvavimą visuomeniniame ir politiniame gyvenime, poreikį.

60. Europos Tarybos institucijos, valstybės narės ir kitos atitinkamos suinteresuotosios šalys turėtų siekti:

¹⁸ 2015 m. gruodžio 16 d. JT Generalinės Asamblėjos rezoliucija A/RES/70/125 „Generalinės Asamblėjos aukšto lygio susitikimo, sušaukto parengti Pasaulio aukščiausio lygio susitikimo informacinės visuomenės klausimais rezultatų įgyvendinimo bendrą peržiūrą, išvadų dokumentas“, 23 punktas.

- a) **skatinti diskusijas apie kokybiškas sąlygas** neįgaliesiems naudotis informacija, ryšiais ir skaitmenine aplinka. Diskusijos taip pat turėtų apimti žiniasklaidos ir informacinio raštingumo klausimus, taip pat įtraukimą ir dalyvavimą kuriant informacinės visuomenės viešąją politiką;
- b) **skatinti** šalia pagalbinių prietaisų naudoti ir universalų dizainą, taip pat jo **prieinamumą**, užtikrinant galimybes naudotis prekėmis, paslaugomis ir informacija, kad vyriausybių, privačių subjektų, žiniasklaidos ir informacijos internetu teikėjo paslaugos taptų prieinamos neįgaliesiems;
- c) **skatinti naudoti prieinamas ir naudotojui patogias komunikacijos priemones, būdus ir formas**, įskaitant gestų kalbas, Brailio raštą, lengvai suprantamus tekstus ir kitus alternatyvius bei patobulintus komunikacijos metodus, visuose Europos Tarybos pranešimuose, žiniasklaidos pranešimuose ir interneto paslaugose, taip pat nacionaliniu ir vietos lygmenimis, įskaitant parlamentus, vietos ir regionų valdžios institucijas bei privačiojo sektoriaus suinteresuotąsias šalis;
- d) **remti informacijos teikimą neįgaliesiems, jų mokymosi galimybes ir apsaugos priemones** prieinamomis komunikacijos priemonėmis, būdais ir formomis, siekiant saugiai ir atsakingai naudoti naujas informacijos ir ryšių technologijas (IRT) ir išvengti jų žalingo šalutinio poveikio. Toks šalutinis poveikis, be kita ko, apima priekabiavimą elektroninėje erdvėje, sukčiavimą ir seksualinę prievartą ar išnaudojimą per socialinių tinklų svetaines, ypač vaikų ir neįgalių asmenų atžvilgiu;
- e) **skatinti** nepriklausomus Europos Tarybos stebėsenos mechanizmus atsižvelgti į galimybę savo stebėsenos darbe, veikloje ir leidiniuose naudoti prieinamas ir naudotojui patogias priemones, būdus ir formas, įskaitant gestų kalbas, Brailio raštą, lengvai suprantamus tekstus ir pan.;
- f) **remti** pastangas rinkti tinkamai pagal amžių ir lytį suskirstytus duomenis ir tikslinę statistiką, kad valstybės galėtų formuoti ir plėtoti politikos kryptis ir priemones, skirtas padėti neįgaliesiems geriau naudotis žmogaus teisėmis;

- g) **nustatyti, rinkti ir skleisti** esamą gerąją prieinamumo patirtį, ypač galimybių naudotis informacija srityje.

Rizikos analizė PRIEINAMUMAS Laukiamas poveikis: Neįgalieji gali visapusiškai savarankiškai ir lygiai su kitais dalyvauti visose visuomenės gyvenimo srityse, gauti ir platinti informaciją bei dalyvauti žiniasklaidoje, naudodamiesi prieinamais komunikacijos būdais, įskaitant gestų kalbas ir Brailio raštą.		
Rizika	Riziką mažinančios priemonės	Rezultatai
Neįgalieji susiduria su kliūtimis visapusiškai dalyvauti visuomenėje apskritai, taip pat su trukdžiais naudotis informacija dėl neprieinamos aplinkos.	Skatinama skleisti gerąją įgyvendinamą prieinamumo patirtį ir sprendimus. Prieinamumo kriterijai naudojant universalų dizainą įtraukti į visas viešųjų pirkimų procedūras.	<i>Universalus dizaino taikymas</i> Universalus dizainas naudojamas kaip standartas diegiant naujoves, įskaitant internetą ir žiniasklaidą, taip pat užtikrinamas tinkamas sąlygų pritaikymas. <i>Gestų kalbos ir Brailio raštas</i> Gestų kalbos ir Brailio raštas yra teisiškai pripažįstami, jų naudojimas skatinamas visose valstybėse narėse ir Organizacijoje, o praktiką stebi atitinkami Europos Tarybos stebėjimo mechanizmai.
Nepakankamas technologinių sprendimų prieinamumas ir didelė kaina.	Informacijos apie prieinamas naujoves technologinėje srityje sklaida.	<i>Mokymų ir techninės pagalbos priemonių kaina</i> Valstybėse narėse informacija teikiama ir mokymai rengiami prieinamomis komunikacijos priemonėmis, būdais ir formomis, techninės pagalbos priemonės ir įvairūs spausdinti produktai neįgaliesiems prieinami nemokamai arba už mažą kainą.

Lygybė prieš įstatymą

61. Lygybė prieš įstatymą, kaip tai, be kita ko, apibrėžta JTNTK (12 straipsnis)¹⁹, apima dvi teisinio veiksnio dalis: **gebėjimą įgyti teises ir pareigas** ir **gebėjimą atitinkamai veikti**. Teisinis veiksnys ir galimybė kreiptis į teismą yra būtini norint užtikrinti realų neįgaliųjų dalyvavimą visose visuomenės gyvenimo srityse ir jų visapusį įtraukimą į visuomenę. Teisinis veiksnys iš tiesų yra susijęs su visomis žmogaus teisėmis ir jų įgyvendinimu.

62. **Savo gyvenimo ir visų jo aspektų kontrolė yra pagrindiniai reikalavimai siekiant visapusiškai įgyvendinti visas žmogaus teises**. Dėl savo negalios, ypač intelektualinės ar psichosocialinės negalios, dalis gyventojų vis dar negali įgyvendinti savo teisinio veiksnio. Daugelyje valstybių narių tebevyrauja pakaitinio sprendimų priėmimo praktika, įskaitant visišką globą, kai asmenys yra netekę savo individualumo įstatymo ir visuomenės akyse. Kai kuriuos tokios praktikos aspektus Europos Žmogaus Teisių Teismas²⁰ yra įvertinęs kaip pagrindinių žmogaus teisių ir laisvių pažeidimus, ragindamas atitinkamas valdžios institucijas juos ištaisyti.

63. Pagal JTNTK valstybės turi, kiek tai įmanoma, **atsisakyti pakaitinio sprendimų priėmimo praktikos** ir sukurti **pagalba grindžiamo sprendimų priėmimo sistemą**. Galimi sprendimų priėmimo apribojimai turėtų būti nagrinėjami atskirai, jie turėtų būti proporcingi ir taikomi tiek, kiek tai absoliučiai būtina. Apribojimai neturėtų būti taikomi, kai, atsižvelgiant į padėtį, pakanka mažiau varžančių priemonių, taip pat būtina prieinama ir veiksminga teisinė apsauga, užtikrinanti, kad tokiomis priemonėmis nebūtų piktnaudžiaujama.

64. Europos Tarybos institucijos, valstybės narės ir kitos atitinkamos suinteresuotosios šalys turėtų siekti:

- a) **remti** valstybių narių pastangas tobulinti savo teisės aktus, politiką ir praktiką siekiant užtikrinti neįgaliųjų teisinį veiksnumą;
- b) **nustatyti, rinkti ir skleisti** esamą gerąją patirtį įgyvendinant **pagalba grindžiamo sprendimų priėmimo sistemas ir praktiką**, kuri prieinama neįgaliesiems, norintiems įgyvendinti savo teisinį veiksnumą, pasirinkimus ir teises;

¹⁹JTNTK komiteto Bendrasis komentaras Nr. 1 (2014).

²⁰Europos Žmogaus Teisių Teismas, informacinis biuletenis apie neįgaliuosius ir Europos žmogaus teisių konvenciją.

- c) **skatinti** valstybinių ir privačių specialistų, dalyvaujančių pagalba grindžiamose sprendimų priėmimo sistemose, mokymą ir kartu su neįgaliaisiais ir jų šeimomis rengti komunikacijos iniciatyvas, kad plačioji visuomenė geriau suprastų ir būtų plačiau supažindinama su teise į lygybę prieš įstatymą;
- d) **nustatyti, rinkti ir skleisti** galiojančius nacionalinius teisės aktus, politiką ir praktiką, kuria numatomos **tinkamos ir veiksmingos apsaugos priemonės**, skirtos apginti neįgaliuosius nuo išnaudojimo ir prievartos pagal tarptautines žmogaus teisių normas, įskaitant pagalbos ir paramos mechanizmus, skirtus padėti neįgaliesiems pasinaudoti šiomis apsaugos priemonėmis;
- e) **nustatyti, rinkti ir skleisti** esamą gerąją patirtį, kuria siekiama pagerinti neįgaliųjų galimybes naudotis pagrindinėmis **teisinės apsaugos** priemonėmis ir palengvinti neteisminius ir pusiau teisinius apsaugos etapus visose gyvenimo srityse (be kita ko, per nacionalines žmogaus teisių institucijas, už lygybę atsakingas įstaigas, ombudsmeno institucijas ir pan.).

Rizikos analizė LYGYBĖ PRIEŠ ĮSTATYMĄ Laukiamas poveikis: Visose Europos Tarybos valstybėse narėse neįgaliesiems užtikrinta lygybė prieš įstatymą, panaikinta pakaitinio sprendimų priėmimo praktika ir sukurta pagalba grindžiamo sprendimų priėmimo sistema.		
Rizika	Riziką mažinančios priemonės	Rezultatai
<p>Įsigalėję stereotipai ir stigma; paplitusi ir (arba) dominuoja sena tradicija „saugoti“ neįgaliuosius taikant pakaitinio sprendimų priėmimo praktiką.</p>	<p>Visuomenės švietimas apie teisinio veiksnio svarbą ir pagalba grindžiamo sprendimų priėmimo galimybes.</p> <p>Lygiaverčių institucijų keitimasis gerąja patirtimi ir perspektyvia pagalba grindžiamo sprendimų priėmimo politika.</p>	<p><i>Pagalba grindžiamas sprendimų priėmimas</i></p> <p>Neįgalieji išlaiko savo teisinį veiksnumą, o pakaitinio sprendimų priėmimo praktika, kiek tai įmanoma, keičiama veiksmingomis, prieinamomis ir įgyvendinamomis pagalba grindžiamo sprendimų priėmimo sistemomis visose valstybėse narėse.</p>

<p>Sudėtingos apsaugos priemonių sistemos ir veiksmingų pagalbos sistemų stoka.</p>	<p>Informacijos apie prieinamas, veiksmingas ir įgyvendinamas pagalbos sistemas sklaida.</p>	<p><i>Pagalba ir apsaugos priemonės</i> Neįgalieji gali naudotis prieinamais, veiksmingais ir įgyvendinamais pagalbos instrumentais, informacija ir veiksmingomis apsaugos priemonėmis, užtikrinančiomis teisinį veiksnumą ir reikiamą teisinę apsaugą.</p>
---	--	--

Laivė nebūti išnaudojamam, nepatirti smurto ir prievartos

65. Pagal JTNTK (16 straipsnis), valstybės pareiga yra **užkirsti kelią** visų formų išnaudojimui, smurtui ir prievartai bei **apsaugoti** nuo to neįgaliuosius. Be to, įgyvendinant šią Konvenciją būtina **skatinti** būklės atkūrimą, reabilitaciją ir reintegraciją.

66. Palyginti su bendru gyventojų skaičiumi, neįgalieji susiduria su didesniu pavojumi patirti smurtą ir įvairių rūšių prievartą, pavyzdžiui, fizinę, seksualinę, finansinę ar psichologinę.

67. Pavojus patirti **daugialypį ir įvairių formų išnaudojimą, smurtą ir prievartą** ypač kyla vaikams, jaunimui ir vyresnio amžiaus žmonėms bei asmenims su sudėtingais poreikiais, tarp jų ir benamiams bei asmenims, gyvenantiems priežiūros įstaigose ar izoliuotoje aplinkoje.

68. Neįgalioms moterims ir mergaitėms pirmiausia kyla didelis pavojus patirti **smurtą dėl lyties**, kurio struktūrinė prigimtis pripažinta Europos Tarybos konvencijoje dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir šalinimo (Stambulo konvencija).²¹

69. Be to, **izoliuota ar atskirta nuo bendruomenės gyvenamoji aplinka** ne tik prieštarauja teisei gyventi bendruomenėje, kaip tai įtvirtinta JTNTK (19 straipsnis), bet taip pat dažnai sukelia ir vienus iš sunkiausių žmogaus teisių pažeidimų Europoje. Plačiai dokumentais patvirtintas smurtas tokioje

²¹ Europos Tarybos konvencija dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir šalinimo.

aplinkoje yra viena iš daugelio priežasčių, kodėl ją reikia palaipsniui pakeisti bendruomeninėmis paslaugomis.

70. Be diskriminacijos, smurto, netolerancijos, nusikaltimų dėl neapykantos ir neapykantą kurstančių kalbų, su kuo susiduria daugelis migrantų, pabėgėlių ir prieglobsčio prašytojų, neįgalieji patiria didesnę visų formų diskriminaciją, taip pat išnaudojimą, smurtą ir prievartą. Reikalingas išsamus, strateginis požiūris į **migrantų su negalia** integravimą ir įtraukimą tiek nacionaliniu, tiek vietos lygmeniu.^{22 23}

71. Nusikaltimai dėl neapykantos ir priekabiavimas, ypač internete, irgi yra išnaudojimo, smurto ir prievartos formos, kurios ypač paveikia neįgalius vaikus ir jaunimą.

72. Sunkumų kovojant su išnaudojimu, smurtu ir prievarta kyla todėl, kad apie tokius faktus dažnai nepranešama. Aukos nenori ar nežino, kaip ir kur pranešti apie smurtą, šeimos nariai apie tai nežino arba patys yra kaltininkai. Reikia **didinti** teisėsaugos, socialinių ir medicinos darbuotojų **informuotumą ir gerinti** jų **gebėjimus** užkirsti kelią išnaudojimui, smurtui ir prievartai ir į tai reaguoti bei teikti aktualią informaciją apie nukentėjusiųjų teises ir galimas pagalbos paslaugas.

73. Europos Tarybos institucijos, valstybės narės ir kitos atitinkamos suinteresuotosios šalys turėtų siekti:

a) **įtraukti** neįgaliųjų teises į veiklą ir darbą, susijusį su:

- ▶ Europos Tarybos konvencija dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir šalinimo (Stambulo konvencija),
- ▶ Europos Tarybos konvencija dėl vaikų apsaugos nuo seksualinio išnaudojimo ir seksualinės prievartos (Lansarotės konvencija),
- ▶ Europos Tarybos konvencija dėl veiksmų prieš prekybą žmonėmis,
- ▶ Europos Tarybos konvencija dėl žmogaus teisių ir orumo apsaugos biologijos ir medicinos taikymo srityje (Ovjedo konvencija) ir jos papildomas protokolai dėl žmogaus organų ir audinių transplantavimo,

²² Europos Tarybos žmogaus teisių komisaras, CommDH/pagrindinių klausimų dokumentas (2016) 2.

²³ Europos Tarybos generalinis sekretorius: demokratijos, žmogaus teisių ir teisinės valstybės padėtis, Saugumo imperatyvas Europai, 2016.

- ▶ nepriklausomais minėtųjų konvencijų ir kitų dokumentų stebėsenos mechanizmais, įskaitant Europos komitetą prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ir baudimą (CPT), Europos komisiją kovai su rasizmu ir netolerancija (ECRI) ir Europos socialinių teisių komitetą (ECSR), kur ir kai taikytina;
- b) **didinti informuotumą** siekiant pakeisti teisės aktus ir kovoti su neigiamais požiūriais, stereotipais ir praktika, kad neįgaliųjų **išnaudojimas, smurtas ir prievarta** prieš tokius asmenis, įskaitant smurtą prieš moteris ir smurtą šeimoje bei institucinį smurtą, **taptų neteisėtas, matomas ir nepriimtinas**.
- c) **teikti ir remti** žmogaus teisėmis ir lyčių aspektu grindžiamus mokymus apie neįgaliuosius, įskaitant mokymus pagal Europos Tarybos programas (kaip antai HELP programa) viešojo ir privačiojo sektoriaus specialistams, kad jie galėtų atpažinti neįgaliųjų išnaudojimą, smurtą ir prievartą prieš tokius asmenis bei daugialypės diskriminacijos pavojų ir atitinkamai reaguoti tokiais atvejais;
- b) **teikti ir remti** žmogaus teisėmis grindžiamus mokymus ir būtiną bei prieinamą **pagalbą neįgaliesiems ir jų šeimoms nariams** susidūrus su išnaudojimu, smurtu ir prievarta, kad jie sugebėtų ir **turėtų galių** atpažinti ir pranešti apie tokius atvejus atitinkamoms valdžios institucijoms, ypač institucinėje gyvenamojoje aplinkoje, kol priežiūros įstaigos tebeegzistuoja ir dar nėra visiškai pakeistos bendruomeninėmis tarnybomis;
- b) **nustatyti, rinkti ir skleisti** bet kokią esamą gerąją patirtį, kuria siekiama sudaryti geresnes galimybes neįgaliesiems, įskaitant moteris, vaikus, jaunimą ir vyresnio amžiaus žmones bei asmenis su sudėtingais poreikiais, pasinaudoti **teisine apsauga ir reikiama pagalba** išnaudojimo, smurto ir prievartos atvejais vienodomis sąlygomis su kitais ir pagal individualius poreikius.

Rizikos analizė**LAISVĖ NEBŪTI IŠNAUDOJAMAM, NEPATIRTI SMURTO IR PRIEVARTOS****Laukiamas poveikis:**

Neįgalieji nepatiria išnaudojimo, smurto ir prievartos ir turi galimybę naudotis prevencijos, apsaugos, patraukimo baudžiamojon atsakomybėn ir pagalbos paslaugomis vienodomis sąlygomis su kitais.

Rizika	Riziką mažinančios priemonės	Rezultatai
Smurtas prieš neįgaliuosius, taip pat ir priežiūros įstaigose ar privačiuose namuose, nėra atpažįstamas ar aptariamas.	Visuomenės švietimas ir žmogaus teisėmis grindžiami mokymai, kaip atpažinti išnaudojimą, smurtą ir prievartą.	<i>Teisės aktų pataisos ir praktikos pokyčiai</i> Smurtas prieš neįgaliuosius tampa neteisėtas. Visose valstybėse narėse panaikinama žalinga ar piktnaudžiavimo praktika.
Neįgaliųjų šeimos nariai, specialistai ar valdžios institucijos rimtai nevertina ar nesupranta pranešimų apie neįgaliųjų išnaudojimą, smurtą ir prievartą prieš tokius asmenis.	Atitinkamiems darbuotojams, šeimos nariams ir neįgaliesiems rengiamos informuotumo didinimo kampanijos ir žmogaus teisėmis bei lyčių aspektu grindžiamos mokymo programos, skirtos išnaudojimo, smurto ir prievartos prevencijai.	<i>Teisinė apsauga, paslaugos ir pagalba</i> Neįgaliųjų ar jų vardu pateikiami pranešimai apie neįgaliųjų išnaudojimą, smurtą ir prievartą prieš tokius asmenis yra rimtai vertinami ir tinkamai nagrinėjami. Neįgalieji turi galimybę naudotis prieinama ir nebrangia teisine apsauga, paslaugomis ir pagalba.

Darbo metodai

Institucinė sąranga

74. Strategija dėl negalios apima įvairias sritis, todėl daroma prielaida, kad visos Europos Tarybos sprendimų priėmimo, standartų nustatymo, patariamąsios ir stebėsenos institucijos palaiko ir aktyviai prisideda įgyvendinant Strategijos tikslus ir strateginius uždavinius. Jos bus kviečiamos imtis iniciatyvų pagal savo atitinkamus įgaliojimus ir atsižvelgiant į jų statusą bei išteklius.

75. Siekdama paskatinti ir palengvinti šį procesą, Europos Taryba stiprins tarptautinį bendradarbiavimą ir sąveiką, ypač su toliau išvardytomis institucijomis ir tarp jų:

- ▶ Ministrų komitetu,
- ▶ Parlamentine asamblėja,
- ▶ Vietos ir regionų valdžios kongresu,
- ▶ Žmogaus teisių komisaro biuru,
- ▶ Europos Žmogaus Teisių Teismu,
- ▶ Europos plėtros banko taryba (EPBT),
- ▶ Tarptautine nevyriausybinų organizacijų (INGO) konferencija,
- ▶ Inicijatyviniais komitetais, kitomis tarpvyriausybėmis organizacijomis, Europos Tarybos stebėsenos mechanizmais ir daliniais susitarimais.

76. **Ad hoc neįgaliųjų teisių ekspertų komitetas**, visoms Europos Tarybos valstybėms narėms atvira tarpvyriausybė ekspertų grupė, yra įgaliotas remti Strategijos dėl negalios įgyvendinimą, konsultuoti ir įtraukti įvairias suinteresuotąsias šalis, taip pat palaikyti ryšius su atitinkamomis tarpvyriausybėmis organizacijomis, perteikdamas specialistų žinias ir sudarydamas sąlygas forumui, kur būtų keičiamasi gerąja patirtimi ir aptariami rūpimi klausimai.

Partnerystės

77. Kaip ir Europos Taryba, kiti tarptautiniai ir regioniniai partneriai stengiasi kuo geriau užtikrinti visas neįgaliųjų žmogaus teises, be kita ko, skatindami ir įgyvendindami JTNTK.

78. JT lygmeniu, be daugelio tarpžinybinių subjektų negalios srityje, Specialusis pranešėjas neįgaliųjų teisių klausimais, Neįgaliųjų teisių komiteto ir Generalinio sekretoriaus specialusis pasiuntinys negalios ir prieinamumo klausimais deda visokeriopas pastangas, skatindami visapusį ir veiksmingą neįgaliųjų dalyvavimą visuomenėje ir visapuses ir vienodas neįgaliųjų galimybes naudotis visomis žmogaus teisėmis pagal JTNTK. JT Darnaus vystymosi tikslai, taip pat JT Pasaulinis susitarimas, įskaitant dėl žmonių socialinės atsakomybės, taip pat turi su negalia susijusių aspektų.

79. **Europos Sąjunga**, kuri pati yra JTNTK šalis (pagal JTNTK 44 straipsnį), įgyvendina JTNTK principus per savo teisės aktus, įskaitant ES pagrindinių teisių chartiją, ES strategiją dėl negalios ir Europos Teisingumo Teismo rengiamus sprendimus. Strategijoje išskirtos aštuonios sritys: prieinamumas, dalyvavimas, lygybė, užimtumas, švietimas ir mokymas, socialinė apsauga, sveikata ir išorės veiksmai. Europos Sąjungoje pagal atitinkamą darbo planą veikia aktyvi JTNTK įgyvendinimo stebėsenos sistema, skirta skatinti, apsaugoti ir stebėti, kaip Europos Sąjungoje įgyvendinama JTNTK. **Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA)** rengia rodiklius ir lyginamuosius standartus bei atlieka lyginamuosius teisinius ir socialinius negalios klausimų ir JTNTK įgyvendinimo ES valstybėse narėse tyrimus.

80. **Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija (ESBO) ir jos Demokratiinių institucijų ir žmogaus teisių biuras (ODIHR)** savo veiklą negalios srityje vykdo keturiomis kryptimis. Tai: teisėkūros parama užtikrinant neįgaliųjų įtraukimą, neįgaliųjų dalyvavimą rinkimuose, visuomenės švietimas rengiant mokymus apie toleranciją ir nusikaltimus dėl neapykantos bei naujas paketas, kuriame daugiausia dėmesio skiriama dalyvavimui politiniame ir viešajame gyvenime.

81. 2011 m. **Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) ir Pasaulio bankas** paskelbė savo Pasaulinę ataskaitą apie negalią. Šiuo metu PSO įgyvendina

savo Pasaulinį veiksmų planą dėl negalios 2014-2021 m. laikotarpiui. Pasaulio bankas vykdo daugybę projektų ir tyrimų, susijusių su neįgaliaisiais.

82. **Europos Taryba** sieks sustiprinti bendradarbiavimą, dialogą ir sinergiją su minėtomis tarptautinėmis ir regioninėmis organizacijomis bei kitais pasaulinio masto veikėjais, kad sudarytų geresnes sąlygas ir užtikrintų, jog visi neįgalieji galėtų visapusiškai naudotis visomis žmogaus teisėmis ir būtų veiksmingai įgyvendinta JTNTK.

83. Be to, **Europos Taryba** sieks įtraukti, pasitelkti ir naudoti **pilietinės visuomenės organizacijų** bei **neįgaliųjų organizacijų** patirtį ir specialiąsias žinias, kur tinkama, formuojant, įgyvendinant ir vertinant politiką, programas ir veiklą, ir ragina valstybes nares padaryti tą patį nacionaliniu ir vietos lygmeniu.

84. Taip pat į darbą bus įtrauktos **nacionalinės žmogaus teisių institucijos, už lygybę atsakingos institucijos** ir **ombudsmeno institucijos** bei jų atitinkami tinklai. Kiti natūralūs partneriai, dalyvaujantys įgyvendinant Strategiją dėl negalios, yra šie:

- ▶ parlamentai,
- ▶ nacionalinės vyriausybės,
- ▶ vietos ir regionų valdžios institucijos ir jų asociacijos,
- ▶ profesiniai tinklai (ypač teismų, teisėsaugos, žurnalistikos, švietimo, sveikatos ir socialinių paslaugų srityse),
- ▶ profesinės sąjungos ir darbdavių asociacijos,
- ▶ aukštojo mokslo institucijos,
- ▶ žiniasklaida,
- ▶ privatusis sektorius.

Komunikacija

85. Bus parengtas komunikacijos planas, apimantis tradicinę ir naują socialinę žiniasklaidą, siekiant:

- a) **didinti** neįgaliųjų žmogaus teisių **matomumą** pagal Europos Tarybos standartus, tyrimus, gaires, renginius ir jų rezultatus neįgaliųjų teisių srityje;

- b) **užtikrinti**, kad Europos Tarybos darbas neįgaliųjų žmogaus teisių srityje būtų prieinamas plačiai ir įvairiai auditorijai, naudojant įvairius prieinamus komunikacijos būdus, priemones ir formas;
- c) **didinti informuotumą** apie negalią, deramai atsižvelgiant į įvairovę ir lyčių lygybės aspektą, siekiant pakeisti teisės aktus, struktūras, neigiamą požiūrį ir elgesį Europos Taryboje bei nacionaliniu ir vietos lygmeniu;
- d) **palengvinti keitimąsi informacija** tarp valstybių narių ir kitų partnerių;
- e) **skatinti** gerosios patirties **matomumą** nacionaliniu ir vietos lygmeniu.

Įgyvendinimas ir tolesnė veikla

86. Įgyvendinamos Strategiją, valstybės narės ir Europos Taryba bendradarbiaus su vyriausybės atstovais Ad hoc neįgaliųjų teisių ekspertų komitete. Taip pat bus bendradarbiaujama su nacionaliniais informacijos centrais, koordinavimo mechanizmais ir nepriklausomomis struktūromis, įsteigtomis nacionaliniu lygmeniu pagal JTNTK 33 straipsnį, taip pat su pilietine visuomene.

87. Įgyvendinimas bus grindžiamas **dvejopu metodu** (angl. *twin-track*). Pirmoji kryptis – tai konkretūs projektai, kampanijos, mokymai, veikla ir kt., kuriuos **nacionaliniu ir vietos lygmeniu** organizuoja suinteresuotosios šalys valstybėse narėse. Antroje kryptyje su negalia susiję klausimai įtraukiami į visą **Europos Tarybos** darbą ir veiklą.

88. Vykdydamos Strategiją, valstybės narės ir kitos suinteresuotosios šalys turėtų atsižvelgti į **pokyčius** Europos Taryboje ir Jungtinėse Tautose aiškinant ir įgyvendinant JTNTK. Tai apima JT Pasaulinį susitarimą ir JT Darnaus vystymosi tikslus (DVT).

89. Prireikus ir gavus įvairių Organizacijos sektorių prašymą, Europos Taryboje bus rengiami **mokymai** neįgaliųjų žmogaus teisių klausimais.

90. **Tolesnė veikla įgyvendinant Strategiją** bus skirta stiprinti bendradarbiavimą negalios klausimų srityje ir leis veiksmingai keistis informacija, patirtimi ir gerąja praktika tiek Organizacijoje, tiek valstybėse narėse.

91. Siekiant įvertinti pažangą įgyvendinant **Strategiją** Europos Tarybos ir jos valstybių narių lygmeniu, Ad hoc neįgaliųjų teisių ekspertų komitetas rengs **dvimetes ataskaitas** ir teiks jas Ministrų komitetui. Dvimetėje ataskaitoje, be kita ko ir kai taikoma, bus atsižvelgiama į nepriklausomų stebėsenos mechanizmų ir įvairių kitų Europos Tarybos struktūrų rekomendacijas, atitinkamą Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką, su negalia susijusius renginius, kampanijas ir leidinius, taip pat į teisinius ir struktūrinius pokyčius tarptautiniu, regioniniu, nacionaliniu ir vietos lygmeniu.

Neįgaliųjų teisių
įgyvendinimas:

lygybė, orumas ir
lygios galimybės

www.coe.int/disability

www.coe.int

Europos Taryba yra žemyno svarbiausia žmogaus teisių organizacija. Į ją įeina 47 šalys narės, tarp jų – 28 Europos Sąjungos narės. Visos Europos Tarybos šalys narės yra pasirašiusios Europos Žmogaus teisių konvenciją, kurios tikslas – ginti žmogaus teises, demokratiją ir teisinę valstybę. Europos Žmogaus Teisių Teismas prižiūri Konvencijos įgyvendinimą šalyse narėse.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE